

LEI 'concurrentiemonitor suiker' in het kort:

- Wereldwijd vermindert de bescherming van regionale suikermarkten,
- Verdere liberalisatie van de suikermarkt zal negatieve gevolgen hebben voor de suikerindustrie in Europa,
- De hoogste suikeropbrengsten per hectare worden gerealiseerd in Frankrijk, gevolgd door Nederland,
- De grootste suikerproducent in de EU is het Duitse Südzucker. SuikerUnie staat op de vijfde plaats,
- Het aandeel van Europa in de internationale handel in witsuiker is sterk teruggelopen,
- De wereldmarkt van suiker wordt gedomineerd door Brazilië, waar bijna een derde van de productie plaatsvindt. Het aandeel van Brazilië in de export van ruwe en geraffineerde suiker is sterk gestegen,
- De productiekosten liggen in Brazilië beduidend lager dan in Europa,
- Een steeds groter deel van de suiker wordt gebruikt voor de productie van ethanol, waardoor de invloed van deze markten op de suikerprijs is toegenomen.

Copyright foto

LEI onderzoekt concurrentiekracht bietensector

Is er toekomst zonder bietenquotum?

Wat zou er gebeuren als het bietenquotum eraf gaat en de Nederlandse bietentelers het rechtstreeks moeten opnemen tegen de Braziliaanse rietsuikerbaronnen? „Een pasklaar antwoord op die vraag bestaat niet“, zegt LEI-econoom Michiel van Galen. „Zeker is dat de Europese bietensector het dan zwaar krijgt. Maar Brazilië kan niet voor de hele wereld suiker maken.“

Europees landbouwcommissaris Dacian Ciolos heeft de suikersector laten weten dat die serieus rekening moet houden met de afschaffing van het bietenquotum. De Europese Commissie laat momenteel de gevolgen hiervan doorrekenen. Ook het ministerie van EL&I wilde weten hoe sterk de Nederlandse bietensector ervoor staat. Zij legde deze vraag neer bij het Landbouw Economisch Instituut (LEI), dat onlangs het rapport 'Concurrentiemonitor Suiker' opleverde. Het rapport is vooral een inventarisatie geworden van hoe de wereldwijde suikersector zich in de afgelopen jaren heeft ontwikkeld. In de toekomst kijken blijkt lastiger. Binnen Europa zit het met de concurrentiekracht van de Nederlandse suikersector wel goed, volgens de LEI-economen. Maar als het quotum eraf gaat, en de bietensector op wereldschaal moet concurreren, krijgt die het zwaar te verduren. Een aantal vragen aan een van de auteurs, LEI-econoom Michiel van Galen.

In het rapport zeggen jullie dat de concurrentiekracht eigenlijk niet in te schatten is. Waarom niet?

„Er is op dit moment geen sprake van rechtstreekse concurrentie. Ondanks de recente veranderingen van het suikerstelsel, is de markt in Europa nog altijd afgeschermd. Prijzen en kostprijzen geven daarom een vertekend beeld. Bovendien weet niemand nog precies wat er gaat gebeuren als het quotum eraf gaat. Uiteraard zullen landen, zoals Brazilië, kansen zien om te exporteren naar de Europese markt. Maar Europa is een grote markt en er zijn meer landen die een stijgende behoefte aan suiker hebben. Bovendien groeit ook de vraag naar andere landbouwproducten en bio-ethanol.“

Hoe groot is de verwachte stijging van de vraag naar suiker?

„Het FAPRI (een toonaangevend Amerikaans onderzoeksinstituut op gebied van voedsel en landbouwbeleid, red.) verwacht dat vraag naar suiker de komende tien jaar met twintig procent zal toenemen, vanwege de economische groei in de zich ontwikkelende landen. Die extra vraag zal producenten stimuleren om de productie op te voeren. Enerzijds door uitbreiding

van het areaal, anderzijds door efficiënter te produceren. De verwachting is dat het aanbod kan meestijgen met de vraag. Dat gaat natuurlijk nooit precies gelijk op. Misoogsten kunnen voor plotselinge prijsstijgingen zorgen.“

Tegen welke kostprijs kunnen de Brazilianen suiker produceren?

„Officiële cijfers zijn er maar weinig. Maar volgens de gegevens die wij hebben, kostte het produceren van een ton ruwe, ongeraffineerde suiker een aantal jaren geleden ongeveer 126 Amerikaanse dollar oftewel 87 euro per ton. Gemiddeld in de wereld was dat 243 dollar; 170 euro. Een factor twee verschil dus.“

De helft goedkoper. Dan is het toch duidelijk hoe het met de concurrentiekracht staat?

„Europese bietentelers zullen inderdaad te maken krijgen met zware concurrentie. Wel is het zo dat de kostprijs in Brazilië niet zo laag kan blijven. De vraag naar grond stijgt, de lonen stijgen en dus zal ook de kostprijs oplopen. Zelfs een groot land als Brazilië kent grenzen. Kijk naar China. Dat land heeft voor veel producten een lagere kostprijs dan West-Europa. Maar China kan niet voor de hele wereld alles produceren. Ook de Chinezen kunnen niet alles tegelijk. Of neem de tomaten in Marokko. Daar kunnen ze goedkoper tomaten telen dan in Nederland. Maar ook daar kunnen ze grond en kapitaal maar voor een ding tegelijk gebruiken.“

Hoe verwacht u dat de Europese bietensector zich verder gaat ontwikkelen?

„De afgelopen jaren heeft de bietensector zich geconcentreerd in de gebieden waar de suikerketens het meest efficiënt zijn. Nederland hoort bij de top, qua suikeropbrengsten en qua winning. De komende jaren zal de concentratie in de sector verder doorzetten. Dat betekent nog minder fabrieken en ook overnames over landsgrenzen heen.“

Hoe beschermd zijn markten in andere delen van de wereld?

„Amerika kent, net als Europa, regelgeving waarmee

vraag en aanbod op elkaar worden afgestemd, waaronder een importbeperking. Daarmee houden zij de suikerprijzen stabiel. Een eventueel overschot wordt verwerkt tot ethanol. De grote rietsuikerlanden kennen weinig marktbescherming meer. Brazilië heeft vrijwel alle regelgeving afgeschaft en laat ook de keuze tussen het produceren van alcohol of suiker voor het grootste deel aan de markt over. Er geldt alleen nog een bijmengplicht van 25 procent aan benzine.“

Hoe groot schat u de kans dat er in Europa een vorm van marktbescherming blijft bestaan?

„Ik ben econoom, geen politicoloog. Maar zoals gezegd: andere landen bouwen de marktbescherming af en dat is ook wat in WTO-verband van Europa gevraagd wordt. Als Europa meent zonder veel pijn afscheid te kunnen nemen van het suikerbeleid, dan zullen ze dat opofferen.“

Het LEI is nog bezig met het berekenen van de effecten van een dergelijke beslissing. Waar kijken jullie nog naar?

„We bekijken onder andere de interactie van de suikermarkt met andere markten. Behalve meer behoefte aan suiker, is er ook behoefte aan meer veevoergrondstoffen en die strijden deels om dezelfde grond. Ook heeft het beleid van landen ten aanzien van biobrandstoffen een groot effect op de suikermarkt. We maken daarom scenariostudies, waarin we de gevolgen van bepaalde beslissingen en ontwikkelingen doorrekenen. De suikermarkt is als een spinnenweb. Je trekt ergens aan en het hele web begint te bewegen.“

De Europese bietentelersorganisaties benadrukken de duurzaamheid van de teelt. Welke rol speelt duurzaamheid?

„Op het moment dat de Europese marktbescherming verder wordt losgelaten en er meer suiker deze kant op komt, dan is een terechte vraag: hoe duurzaam is die suiker geproduceerd? Denk aan arbeidsomstandigheden of om regenwoud dat is gekapt om plaats te maken voor plantages. De bietenteelt is een heel schone teelt. Het valt buiten onze opdracht, maar ik denk zeker dat bietentelers daar een punt hebben.“ ■